

BIJDRAGEN

Militaire strafrechtspraak: de praktijk

door

MR. R. VAN DEN HEUVEL¹⁾

Inleiding

In dit tijdschrift worden met enige regelmaat “Arnhemse” uitspraken gepubliceerd: vonnissen en arresten van de militaire kamers van rechtbank resp. gerechtshof. Daarbij treedt onvermijdelijk een zekere vertekening van de werkelijkheid op, omdat alleen uitspraken worden opgenomen die in enig opzicht “interessant” zijn. Hun aantal valt echter in het niet bij de veel grotere hoeveelheid standaardzaken, die de hoofdmoot van het werk van de strafrechter uitmaken.²⁾

Op de website van het Arnhemse hof³⁾ is de volgende -summiere, voor het grote publiek bestemde- informatie te vinden over de militaire kamer bij het gerechtshof:

“Voor de berechting van strafzaken tegen militairen is bij het gerechtshof Arnhem een militaire kamer gevormd. Het gerechtshof behandelt het hoger beroep tegen uitspraken van de militaire kamer van de rechtbank Arnhem. Ook behandelt het gerechtshof beklagen tegen niet-vervolgving van militairen. De militaire kamer van het gerechtshof is de opvolger van het Hoog Militair Gerechtshof. De huidige organisatie is vanaf 1 januari 1991 van kracht. Voor het gerechtshof is de militaire strafrechtspraak een specialisme met nog maar weinig zaken, die inhoudelijk wel belangrijker worden. De veranderingen in de krijgsmacht en haar taken zijn daarin bepalend. Van een groot dienstplichtleger met soms ongemotiveerde burgers in uniform is overgeschakeld op een veel kleiner, beter opgeleid, beter betaald en veel actiever leger van beroepsmilitairen.

Twee raadsheren en één militair lid.

De rechtsgang is te vergelijken met die van de gewone strafprocedure. Een opvallend verschil is dat er niet drie raadsheren achter de tafel zitten, maar twee raadsheren en één militair lid van het hof. Een van de raadsheren zit de zaak voor. Het militaire lid is een opperofficier, dus met tenminste de (eventueel titulaire) rang van commandeur (marine), brigade-generaal (landmacht) of commodore (luchtmacht). Leden van de Koninklijke Marechaussee kunnen geen lid zijn van de militaire kamer.

Wanneer militaire rechtspraak?

Voor de bevoegdheid van de militaire kamer is bepalend of de verdachte ten tijde van het strafbare feit militair was. Wie daarna uit dienst gaat, blijft toch onder de militaire rechtspraak vallen; anderzijds blijft wie als burger een strafbaar feit begaat en later militair wordt onder de gewone strafrechter vallen. De aard van het strafbare feit is niet bepalend. De militaire rechters oordelen (dus) ook over feiten, die weinig of niets met de krijgsmacht van doen heb-

¹⁾ De auteur is vice-president van het gerechtshof Arnhem en vanaf 1 juli 2003 voorzitter van de militaire kamer.

²⁾ Vgl. de lezenswaardige conclusie van de advocaat-generaal Wortel voor Hoge Raad 13 november 2007, LJN BB5384 over standaardoverwegingen in standaardzaken.

³⁾ Onderdeel van www.rechtspraak.nl.

ben. De militair die in het weekend met een slok teveel op in zijn auto rijdt of in zijn vakantie een mishandeling pleegt wordt door de militaire kamer berecht. Maar er zijn natuurlijk ook speciale militaire delicten zoals desertie, onterecht op de vlucht slaan, munitie en het niet opvolgen van dienstbevelen. De beslissing tot wel of niet vervolgen ligt tegenwoordig in handen van het openbaar ministerie. Tot 1991 lag de vervolgingsbeslissing vrijwel geheel in handen van de krijgsmacht zelf. Dit stamt uit een verleden, waarin het leger een van de rest van de maatschappij afgezonderde, gesloten groep vormde.

Waar ook ter wereld.

Het is niet van belang waar ter wereld de militair een strafbaar feit begaat: de Nederlandse strafwet vergezelt hem overal. Het stelen van een kameel in Afghanistan kan in Arnhem worden berecht. De Arnhemse rechters kunnen, als dat nodig is, ook overal ter wereld zitting houden. Tot voor kort, toen er nog veel militairen in Duitsland waren gelegerd, hield de militaire kamer van de rechtbank regelmatig zitting in Duitsland. Bij een meer incidentele aanwezigheid in een ander land is het afhankelijk van de omstandigheden van het geval of het zinnig is dat rechters ter plaatse gaan. Niet elk buitenland is gecharmeerd van de komst van vreemde autoriteiten, het gaat vaak maar om een enkele zaak en soms is het voor de verdachte militair zelf ook beter om terug te zijn in Nederland. De strafzittingen van de militaire kamer van het hof vinden als regel in het openbaar plaats en zijn voor het publiek toegankelijk. Bklagzittingen zijn niet openbaar.”

In dit artikel ga ik, ten behoeve van de lezers van het MRT, wat dieper op een aantal onderwerpen in, zonder echter een allesomvattende bespreking te geven. Hiervoor verwijs ik graag naar de bestaande literatuur.⁴⁾ Ik ga uit van de “normale” situatie en laat mobiele rechtbanken en wat dies meer zij buiten beschouwing.

Wettelijk kader; algemeen

Het materiële militaire strafrecht is neergelegd in het Wetboek van Militair Strafrecht (MSr), het formele militaire strafrecht (het militaire strafprocesrecht) in de Wet militaire strafrecht-spraak (WMS)⁵⁾. Beide zijn rijkswet. Dit is in overeenstemming met het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, waarin “de handhaving van de onafhankelijkheid en de verdediging van het Koninkrijk” als aangelegenheid van het Koninkrijk wordt aangemerkt (art. 3, eerste lid aanhef en sub a Statuut). Zodanige aangelegenheden worden bij rijkswet of bij algemene maatregel van rijksbestuur geregeld (art. 14, eerste lid Statuut).

In de praktijk kan dat problemen opleveren, omdat het tot stand komen of wijzigen van een rijkswet meer tijd pleegt te kosten dan bij een gewone wet het geval is. Voor een deel ligt dat aan de iets omslachtiger procedure, maar vaker spelen politieke issues tussen de Rijksdelen een versturende rol.

Zo is de WMS nog steeds niet aangepast aan de herziening van de rechterlijke organisatie (per 1 januari 2002!), hetgeen de vraag deed rijzen welke instantie bevoegd is om het hoger beroep te

⁴⁾ Zie G.L. Coolen, Militair straf- en strafprocesrecht, deel 8 in de serie Studiepockets strafrecht, 4^e herziene druk 2004. In het overigens voortreffelijke leerboek “Militair recht” van P.J.J. van der Kruit (red.) wordt (nog) geen aandacht besteed aan de organisatie van de militaire strafrechtspraak en het militaire strafprocesrecht.

⁵⁾ In de Aanwijzing opsporing en behandeling van militaire zaken, Stcrt. 4 januari 2008 p. 18, van het College van procureurs-generaal wordt onder “Wmsr” verstaan “Wetboek van militaire strafrecht-spraak”. Dat is dus niet juist. Deze -recente- Aanwijzing heeft kennelijk ook de ontwikkelingen met betrekking tot het hoger beroep in kantonzaken (zie hierna) gemist.

behandelen tegen vonnissen van de militaire kantonrechter: de rechtbank (overeenkomstig de in de WMS van toepassing verklaarde -oude- bepalingen uit de Wet op de rechterlijke organisatie (RO)) danwel het gerechtshof (overeenkomstig de eveneens in de WMS van overeenkomstige toepassing verklaarde -nieuwe- bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering (Sv.)). De militaire kamer van het hof heeft de knoop doorgehakt in de laatste zin⁶⁾, maar een eenduidige wettelijke regeling valt toch verre te prefereren.

Overigens heeft de wetgever niet altijd voldoende oog voor het speciale karakter van de militaire wetgeving. Zo werd bij de behandeling van de “Wet herijking strafmaxima”, die wijziging van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht (Sr.) inhield, bij amendement voorgesteld ook een aantal bepalingen van het MSr te wijzigen. De Tweede Kamer nam dit voorstel aan, maar de tijdig gewaarschuwde Eerste Kamer hield het wetsvoorstel tegen tot dit onderdeel bij novelle was verwijderd.⁷⁾

In het verleden zijn vaker ten onrechte bij gewone wet wijzigingen in de rijkswetten aangebracht. De Minister van Justitie deed daar vrij laconiek over⁸⁾, maar voor de rechter is het een levensgroot probleem om een wetbepaling toe te passen waarvan hij weet, dat die niet oprechtsgeldige wijze tot stand is gekomen.

De WMS is overigens redelijk flexibel omdat in artikel 1, tweede lid WMS is bepaald: “Het Wetboek van Strafvordering is van toepassing, tenzij daarvan in deze wet wordt afgeweken”. Wijzigingen in het Wetboek van Strafvordering, die wél bij gewone wet kunnen worden aangebracht, werken daarom één op één door in de WMS.

Materieel militair strafrecht

In dit verband zijn vooral van belang de wereldwijde werking van de Nederlandse strafwet ten aanzien van militairen (art. 4 MSr⁹⁾, militaire detentie als bijzondere hoofdstraf¹⁰⁾ (art. 6, aanhef en onder a MSr), de bijzondere bepalingen betreffende uitsluiting en verhoging van de strafbaarheid (art. 38 resp. 48 MSr) en uiteraard de speciale militaire delicten. Over de meer exotische daarvan pleegt prof. Coolen met enige regelmaat in het MRT te schrijven in zijn serie “Opmerkelijke zaken”¹¹⁾. In de praktijk zien we meestal het zich aan de vervulling van dienstverplichtingen onttrekken (artt. 96-114 MSr), schending van het dienstbevel (artt. 125-134 MSr) en van het dienstvoorschrift (artt. 135-138 MSr) en misdrijven tegen de persoon (artt. 140-143 MSr).

Over de strafuitsluitingsgrond van artikel 38 MSr: “Niet strafbaar is hij die in tijd van oorlog binnen de grenzen zijner bevoegdheid een naar de regelen van het oorlogsrecht geoorloofd feit begaat ()“ is al veel geschreven¹²⁾. De door de Commissie Borghouts voorgestelde versie: “Niet strafbaar is de militair die geweld gebruikt in de rechtmatige uitoefening van zijn taak tot handhaving of bevordering van de internationale rechtsorde en in overeenstemming met de regels die voor de uitvoering van deze taak zijn vastgesteld wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede

⁶⁾ Hof Arnhem (militaire kamer) 10 september 2003, MRT 2004, p. 341.

⁷⁾ Zie Kamerstukken II 28484 nr 45 en Kamerstukken I 28484 nr E.

⁸⁾ Zie zijn brief van 19 april 2005, Kamerstukken I 28484 nr B.

⁹⁾ Vgl. I.E.W. Gonzales, De Nederlandse militair, waar ook ter wereld, en het beklagrecht ex art 12 Sv, MRT 2006, p. 145; zie bijv. ook Rechtbank Arnhem (militaire kamer) 21 oktober 2002, MRT 2005 p. 56 en Rechtbank Arnhem (militaire kamer) 6 december 2004, MRT 2006 p. 280, beide met naschrift van J.R.G. Jofriet.

¹⁰⁾ Vgl. Rechtbank Arnhem (militaire kamer) 24 december 2004, MRT 2006 p. 282 met naschrift van J.R.G. Jofriet. Het gerechtshof pleegt geen militaire detentie op te leggen bij delicten, die geen verband houden met de militaire dienst.

¹¹⁾ Zie -als voorbeeld- G.L. Coolen, De overval op het waterfort, MRT 2006, p. 234.

¹²⁾ G.L. Coolen, Nogmaals (en nu voor de laatste keer) artikel 38 WvMS, MRT 2007, p. 314 (dat “voor de laatste keer” moet ik overigens nog zien; vdH).

gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt”¹³⁾ is wel héél erg lang en komt door de ingebouwde mitsen en maren niet heel erg robuust over¹⁴⁾).

Een aardig bewijs dat water niet altijd naar het laagste punt stroomt vinden we in artikel 48 MSr: “Ten aanzien van een militair die opzettelijk met een militair van mindere rang aan enig opzettelijk gepleegd misdrijf deelneemt, wordt het maximum van de daarop gestelde tijdelijke gevangenisstraf met de helft verhoogd.” Het is maar dat U het weet.

Daarnaast hebben militairen in het bijzonder ook rekening te houden met de Wet oorlogsstrafrecht en de Wet internationale misdrijven.

Militair strafprocesrecht

Als gevolg van het in artikel 1, tweede lid WMS bepaalde van overeenkomstige toepassing zijn van de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering verschilt de militaire procedure niet opvallend van de commune. De deelname van een militair aan de meervoudige kamers is wel het meest opvallend. Van praktisch belang is ook de figuur van de officier-raadsman (art. 23, eerste lid WMS), zij het in eerste aanleg meer dan in hoger beroep. In cassatie is bijstand van een “gewone” advocaat vereist (art. 23 WMS jo. art. 452, tweede lid Sv.). Ook kan in meer gevallen voorlopige hechtenis worden toegepast dan in de commune strafvordering (artt. 26 en 27 WMS).¹⁵⁾

Militaire rechters

De militaire kantonrechter en de militaire politierechter (art. 49 RO resp. art. 55, derde lid RO) zijn burgers (impliciet art. 3 WMS resp. uitdrukkelijk art. 5, tweede lid WMS).

In de meervoudige militaire kamers van rechtbank en hof heeft een militair lid zitting (art. 55, tweede lid resp. art. 68, tweede lid RO). De militaire leden worden bij Koninklijk Besluit benoemd op voordracht van de Minister van Justitie, in overeenstemming met de Minister van Defensie. Zij moeten voldoen aan de benoemingseisen, die ook voor “gewone” rechters gelden (art. 48 (oud) RO; kortweg: zij moeten als jurist zijn afgestudeerd en daarbij een aantal verplichte vakken in hun pakket hebben) en mogen niet behoren tot “het wapen der Koninklijke marechaussee”. Zij worden voor de tijd van vier jaar benoemd en zijn eenmaal herbenoembaar. Zij zijn van rechtswege ontslagen bij het eindigen van hun militaire hoedanigheid (art. 6 WMS). Aan de militaire leden van de rechtbank worden geen eisen qua rang gesteld. In de praktijk zijn zij KLTZ/luitenant-kolonel of KTZ/kolonel. Om tot militair lid van het hof te worden benoemd moet men “tenminste de rang van kapitein ter zee of kolonel bekleden”; zonodig volgt bevordering tot de titulaire rang van commandeur, brigade-generaal of commodore (art. 9 WMS). Op dit moment zijn een generaal-majoor, een commandeur (A) (tit) en een brigade-generaal (tit) lid van het hof.

Voor de berechting van commune delicten, begaan door militairen, lijkt een speciale kamer niet noodzakelijk. Lijkt, want ook veel huis-tuin-en-keukendelicten blijken bij nader inzien as-

¹³⁾ Rapport Evaluatie toepassing militair strafprocesrecht bij uitzendingen, p. 70.

¹⁴⁾ Inmiddels circuleert een concept-voorstel van rijkswet Wijziging Wetboek van Militair Strafrecht in verband met het opnemen van een strafuitsluitingsgrond voor rechtmatig geweldgebruik door militairen. Hierin wordt voorgesteld om aan art. 38 MSr een tweede lid toe te voegen, luidende: “2. Niet strafbaar is de militair die geweld gebruikt in de rechtmatige uitoefening van zijn taak en in overeenstemming met de regels die voor de uitoefening van die taak zijn vastgesteld”. De beantwoording van de voor de hand liggende vraag, of dit veel nieuws brengt, valt buiten het kader van dit artikel. Zie voor de inhoud van het concept-voorstel van rijkswet en het daarover door de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) uitgebrachte advies: www.nvvr.org.

¹⁵⁾ Vgl. Hof Arnhem (militaire kamer) 4 mei 2005, “Eric O. (II)”, MRT 2005, pp. 213 e.v., i.h.b. p. 217 ad Ontvankelijkheid van het openbaar ministerie sub b.

pecten te vertonen, die met de militaire status verband houden. Daarbij dient bedacht te worden, dat de huidige beroepsmilitairen laag scoren op klassieke criminogene factoren. Gewone vermogenscriminaliteit komt niet heel veel voor: een militair hoeft niet op inbrekerspad te gaan om in zijn levensonderhoud te voorzien. Anders gezegd: veelal is voldaan aan wat vroeger de “drie W’s” heetten: werk, woning en wijfje. Die laatste heeft het niet altijd makkelijk: de laatste jaren zien we een relatief groot aantal gevallen van huiselijk geweld, waarin een post-traumatische stress-stoornis (PTSS) een rol lijkt te spelen.

De toegevoegde waarde van het militaire lid manifesteert zich bij uitstek bij de typisch militaire delicten of bij delicten, die zich in een militaire omgeving afspelen. Daarbij valt te denken aan zedenzaken als “Ermelo”¹⁶⁾ en excessen bij ontgroeningen¹⁷⁾.

De “zaak Eric O.”¹⁸⁾ kan in dit verband natuurlijk niet onvermeld blijven. Ik zou die zaak niet graag zonder de deskundige inbreng van een militair lid hebben gedaan. Er is in die zaak weliswaar een stoet aan deskundigen ter terechtzitting gehoord, maar de aanwezigheid van een deskundige achter de tafel en in raadkamer is daarmee volstrekt niet te vergelijken¹⁹⁾. Om de juiste informatie van getuigen en deskundigen te krijgen is het essentieel dat de juiste vragen worden gesteld²⁰⁾. “Het Hof had kennelijk een goed inzicht in een aantal relevante documenten gehad” merkte Ducheine in het MRT op²¹⁾. Dat is juist, zij het dat de inhoud van de in het arrest geciteerde documenten ter openbare terechtzitting is gebleken uit het verhoor van de deskundigen. Maar we hadden de klok al wel horen luiden en konden zo gericht op zoek gaan naar de klepel.

Specialisme

Zoals in de publieksvoorlichting al is verwoord, is het militaire recht een specialisme met nog maar weinig zaken. Uiteraard vooral bij het gerechtshof, omdat de opbouw van het aantal zaken een piramidevorm vertoont. Om een indruk te krijgen: in 2003 werden bij het gerechtshof 34 zaken op de rol geplaatst, in 2004 52 zaken, in 2005 42 zaken en in 2006 28 zaken. De rechtbank (militaire kantonrechter, militaire politierechter en militaire meervoudige kamer) ziet heel wat meer zaken en behandelt bovendien beroepszaken in het kader van het militaire tuchtrecht.

Slechts in een klein percentage van de zaken wordt hoger beroep van rechtbank op gerechtshof ingesteld: in kantonzaken 1 à 2%, bij de militaire politierechter 3 à 6%, in meervoudige kamerzaken 20 à 30%.²²⁾ Dat is veel lager dan bij commune zaken. Het appelpercentage ligt daar bij misdrijfzaken (politierechter en meervoudige kamer samen) globaal op 15 à 20%. Naar de oorzaak hiervan is het gissen, maar ik durf de stelling wel aan dat de kwaliteit van de behandeling in eerste aanleg daar mede toe bijdraagt. Een wat prozaïscher reden kan zijn dat de meeste

¹⁶⁾ Rechtbank Arnhem (militaire kamer) 29 maart 2002, MRT 2003, p. 301; Hof Arnhem (militaire kamer) 20 november 2002, MRT 2003, p. 304; Hoge Raad 27 januari 2004, MRT 2004, p. 406 met naschrift van M.M. Dolman.

¹⁷⁾ bijvoorbeeld Rechtbank Arnhem (militaire kamer) 27 oktober 2003, MRT 2004, p. 350; Hof Arnhem (militaire kamer) 26 mei 2004 (niet gepubl.); Hoge Raad 13 september 2005, LJN AT5834; vgl. Y. Buruma, *Flutzaken, Delikt en Delinkwent* 2006, p. 364.

¹⁸⁾ Rechtbank Arnhem (militaire kamer) 18 oktober 2004, MRT 2004, p. 443; Hof Arnhem (militaire kamer) 4 mei 2005, MRT 2005, p. 213; naschrift Th.J. de Roos in MRT 2005, p. 258.

¹⁹⁾ Dat is ook de ervaring bij andere “bijzondere kamers” waar deskundigen deel van uit maken, zoals bijv. de penitentiaire kamer, waarin -naast drie raadsheren- een psychiater en een psycholoog zitten.

²⁰⁾ Vgl. de kritiek inzake de “Schiedammer parkmoord”; om de juiste vragen te kunnen stellen moet je echter wel weten waar de schoen wringt en dat wringen lijkt in die zaak welhaast letterlijk niet aan de rechters kenbaar te zijn gemaakt.

²¹⁾ M.M. Dolman, P.A.L. Ducheine, T.D. Gill, G.F. Walgemoed, *Functioneel geweldgebruik in internationale operaties: een spiegel van rechtspraak en praktijk*, MRT 2005 pp. 369 e.v..

²²⁾ Met dank aan de voorzitter van de militaire kamer van de rechtbank, mr. E.A.A.M. Pfeil, voor de verstrekte cijfers.

militairen niet voor betaalde rechtshulp in aanmerking komen.

Na hoger beroep bij het gerechtshof staat in misdrijfzaken cassatieberoep bij de Hoge Raad der Nederlanden open; bij overtredingen is het cassatieberoep aan beperkingen onderworpen. Het percentage cassatieberoepen ligt niet hoog (wellicht mede omdat in cassatie bijstand van een advocaat verplicht is en die is -zoals gezegd- veelal “rekening man”).

Om een indruk van de zaken te krijgen enkele citaten uit de -summieri- jaarverslagen:

- 2005: “Eén van de zaken (“de zaak Eric O.”) kan als “megazaak” worden aangemerkt: de behandeling van deze spraakmakende zaak in hoger beroep vroeg drie zittingsdagen. Zowel voor, tijdens als na de behandeling van en uitspraak in deze zaak was er veel belangstelling van deskundige en minder deskundige zijde.²³⁾ ()

De andere 41 zaken, plus drie militaire zaken van de bijzondere strafraadkamer, werden op nog eens zes zittingsdagen behandeld. Veelal betrof het buiten het kader van Defensie gepleegde feiten. Opvallend -en verontrustend- is het aantal verdachten waarbij sprake lijkt te zijn van een post-traumatische stress-stoornis (PTSS) na terugkeer van een uitzending.”

- 2006: “Er waren opvallend veel zaken tegen leden van de Koninklijke Marechaussee: drie strafzaken en een beklagzaak. En officieren blijken niet altijd het fatsoen te hebben om zich bekend te maken als zij schade hebben gereden...”

Het aandeel zaken, waarin een band met Defensie was te ontwaren, lijkt groter dan in 2005. Zo verdwenen er traangastabletten, waarmee later een carnavalsfeest werd verstoord, er gingen narcoticatestbuisjes naar een crimineel en het “zero tolerance” beleid ten aanzien van drugsgebruik werd benadrukt²⁴⁾. Verder bleek dat een Patria (gepantserd wielvoertuig) zelf heel wat kan hebben, maar dat je enige aandacht voor het wel en wee van je inzittenden moet hebben²⁵⁾. En artillerieaansluiters moeten niet in een bureaula worden bewaard als extraatje voor de volgende oefening.”

In 2007 kwamen de “Afghanistanweigeraars” op de rol van het gerechtshof. In twee van die zaken is inmiddels uitspraak gedaan²⁶⁾. Het gerechtshof kwam daarin tot een andere uitleg van artikel 139 MSr dan de rechtbank.²⁷⁾ In de tweede zaak overwoog het gerechtshof dat het zich onttrekken aan een bepaalde soort van dienstverrichting als bedoeld in artikel 106 van het Wetboek van Militair Strafrecht ziet op het (actief) bewerkstelligen dat de betrokkene fysiek niet beschikbaar is voor het vervullen van een bepaalde dienstverplichting. Daarvan was in het onderhavige geval geen sprake; er was hooguit sprake van (verdenking van) mondeling weigeren. Het ook nog tenlastegelegde niet opvolgen van een dienstbevel (artikel 125 WMSr) kon niet bewezen worden (reeds) omdat volstrekt niet duidelijk werd of er aan verdachte überhaupt door een van de in de tenlastelegging genoemde meerderen een duidelijk en onomwonden dienstbevel was gegeven. Het hoger beroep tegen het vonnis van de rechtbank, waarin een tolk werd veroordeeld die in Afghanistan het bijltje erbij neergooide²⁸⁾, werd ingetrokken.

Tenslotte

Een ècht kijkje in de keuken, in raadkamer, is slechts weggelegd voor die militairen, die als militair lid van de militaire kamer van rechtbank of gerechtshof fungeren. Maar verder is iedereen welkom om eens een zitting bij te wonen!

²³⁾ Hof Arnhem (militaire kamer) 4 mei 2005, MRT 2005, p. 213; naschrift van Th. de Roos in MRT 2005, p. 258.

²⁴⁾ Hof Arnhem (militaire kamer) 15 augustus 2006, MRT 2007 p. 48 met naschrift van M.M. Dolman.

²⁵⁾ Hof Arnhem (militaire kamer) 15 augustus 2006, MRT 2007 p. 54 met naschrift van M.M. Dolman.

²⁶⁾ Hof Arnhem 12 april 2007, MRT 2007 p. 305 met naschrift van M.M. Dolman resp. Hof Arnhem 28 december 2007, LJN BC0942.

²⁷⁾ Rechtbank Arnhem (militaire kamer) 29 december 2006, MRT 2007 p. 114.

²⁸⁾ Rechtbank Arnhem (militaire kamer) 25 mei 2007, LJN BA5744.